

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Tarım ve Orman Bakanı Sn. Bekir Pakdemirli tarafından cevaplandırılmasını arz ederim. 30.09.2021

Mehmet Bekaroğlu
İstanbul Milletvekili

ÇAYKUR, Yönetim Kurulunun aldığı karara istinaden 2020 yılından itibaren bazı özel firmalara paketsiz/dökme çay satma faaliyetine başlamıştır. Bu kapsamda, 2020 yılında 20 TL, 22 TL ve 22,50 TL/kg'dan olmak üzere üç firma ile toplam 18.000 ton, 2021 yılında ise 23 ve 25 TL/kg'dan toplam 20.000 ton paketsiz/dökme kuru çay satışı için anlaşmalar yapılmıştır.

Yönetim Kurulunun, 2018 yılından depolarda kalan çayların 2018 yılı maliyetinden satılması, 2019 yılından kalan çayların 2019 yılı maliyetinden satılması şeklinde karar almış olduğu belirtilmektedir. Stok maliyeti, bekleme nedeniyle artan rutubetin çekilmesi için yeniden fırınlama gereksinimi gibi maliyet unsurları dikkate alındığında bu satış işlemlerinin, çayın ÇAYKUR'a maliyetinin çok altında yapıldığı anlaşılmaktadır. 2020 ve 2021 yıllarında ÇAYKUR'un en kaliteli çayını maliyetinin altında alan özel sektör firmaları kampanya sırasında yaş çay almak için istekli davranmamakta, üreticiden yaş çayı alırken fiyatı iyice aşağıya çekmektedirler.

Bu satışların gerçekleştirilmesi için;

- Siyasi nüfuz kullanılarak ÇAYKUR yönetimine baskı yapıldığına,
- 2020 yılında; ÇAYKUR'un 2018 yılından kalan çayını almak üzere anlaşma yaptığı halde bazı firmalara 2019 yılının çayının verildiğine, uzun süre stokta kalan çayın rutubetlendiği için yeniden fırınlama gereksinimi ve bundan kaynaklanan ilave maliyetler doğurduğuna,
- 2021'de yapılan anlaşmalara konu çayların satın alınan firmalar tarafından alınarak kendi depolarında bekletilmesi yerine ÇAYKUR depolarında bekletildiğine, depolar dolu olduğu için ÇAYKUR'un yeni ürettiği çayları fabrikaların bahçelerinde beklettiğine ve çayların bu nedenle bozulma riski ile karşı karşıya bırakıldığına,
- Sözleşmede yer almadığı halde, yükleme işlerinin de ÇAYKUR'a ait araç-gereç, işçilik ve ekipmanları ile yaptırıldığına,

dair kamuoyunda çok sayıda haber ve şikâyetler bulunmaktadır.

ÇAYKUR, 3,87 TL'ye üreticiden aldığı yaş çaydan elde ettiği 1 kg. kuru çayı yaklaşık olarak 29 TL'ye mal etmektedir. Oysa 2021 yılındaki paketlenmemiş/dökme kuru çay satış anlaşmalarını 23 ve 25 TL'lerden yapmıştır. Bu şekilde yapılan çay satışı ile kilogram başına ortalama 5 TL kamudan alınıp 5-6 tane özel sektör firmasına aktarılmaktadır. Maliyetin altında yapılan bu satış işlemlerinden kaynaklı olarak ÇAYKUR'un zararına son iki yıldır yaklaşık 200 milyon TL eklenmiştir.

Bu çerçeveden;

1. ÇAYKUR, özel sektör firmalarına paketlenmemiş/dökme kuru çay satma ihtiyacını neden duymaktadır?
2. 30.09.2021 itibarıyla ÇAYKUR stoklarında bulunan paketsiz/dökme çay miktarı ne kadardır? Bunlar hangi yıllardaki üretime aittir? 2020 yılında ÇAYKUR depolarında 2018'den çay kalmasının nedeni nedir, bu normal midir?
3. 2020 ve 2021 yıllarında ÇAYKUR hangi firmaya ne kadar miktar çayı hangi fiyatlardan satmıştır?
4. Hangi firmaya hangi yılın çayının verileceği ve hangi fiyattan çay satılacağı hangi objektif kriterlere göre belirlenmektedir? Bu satışlar için herhangi bir ihale yapılmış mıdır? Yapılmamışsa bunun nedeni nedir?
5. ÇAYKUR'dan maliyetin altında fiyatlarla dökme çay alan firmalar hangileridir? Bu satışların yapılması için ÇAYKUR yönetimine baskı yapıldığı iddiaları doğru mudur?
6. ÇAYKUR'un alım fiyatının altında fiyata yaş çayı üreticiden alan özel sektör firmaları, ÇAYKUR'un en kaliteli çaylarını kendi maliyetlerinin altında fiyata aldığı için kuru çay üretmek için yaş çaya ihtiyaç duymamakta, üreticiden yaş çay almak için istekli davranmamakta, yaş çay alım fiyatını daha da aşağıya çekmektedir. Bu şekilde maliyetin altında fiyatlarla özel sektöre paketsiz/dökme çay satmaya devam etmek, hem ÇAYKUR'un zararını büyütecektir ve hem de üreticinin çaydan elde ettiği gelirin azalmasına neden olacaktır. Bu yanlış uygulamayı düzeltmek ve üreticilerin mağduriyetini gidermek için ne gibi tedbirler alacaksınız?
7. 2020 yılında 2018 yılı maliyetinden çay satılması, stok maliyetleri ve diğer maliyetlerin hesaba katılmaması kamu zararına yol açmıştır. Bu zarara neden olan ilgililer hakkında Bakanlığınız Teftiş Kuruluna inceleme ve soruşturma yaptıracak mısınız?